

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.37687/2413-6433.2021-3-4.13>

Пузанова Г.Й.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного та трудового права
Одеського національного морського університету
ORCID: 0000-0003-4544-5604

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

METHODOLOGICAL BASES OF RESEARCH OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL BASES OF FORMATION AND REALIZATION OF THE STATE POLICY OF FOREIGN INVESTMENT IN UKRAINE

Дослідження присвячене методологічним основам адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики іноземного інвестування. Автор на підставі аналізу наукових праць доводить, що під час вибору методологічного інструментарію особливу увагу слід приділяти як самому явищу, яке досліджується, так і середовищу, в якому воно існує.

У процесі дослідження автор приходить до висновку, що методологією дослідження адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики іноземного інвестування є теоретичне обґрунтування доцільності застосування відповідних підходів і способів, які використовуються для проведення теоретико-юридичного дослідження державної політики іноземного інвестування, а також дібрана на науковій основі для зазначеної мети система прийомів і способів, тобто відповідних методів. Вона має враховувати: а) філософську і світоглядну складову частину розвитку суспільства; б) політико-правову основу функціонування держави, державна політика іноземного інвестування якої досліджується; в) ієрархічність відносин та особливості середовища існування державної політики іноземного інвестування.

Філософська і світоглядна складову частину розвитку суспільства включає в себе весь набір філософсько-світоглядних методів дослідження і пізнання, які використовуються в наукових дослідженнях. Вона включає такі структурні частини, як: 1) філософські принципи, до яких належать принципи взаємозв'язку, розвитку, цілісності, системності, детермінізму, принципової пізнаваності світу тощо; 2) закони й категорії діалектики та логіки, які виконують гносеологічну та методологічну функції; 3) загальнонаукові принципи, до яких належать принципи об'єктивності, обґрунтованості наукових висновків, обов'язковості доведень розуму, міровизначеності тощо; 4) загальнонаукові методи, серед яких аналітичний, історичний, порівняльний, структурний та ін.

Політико-правова основа функціонування держави, інвестиційна політика іноземного інвестування якої досліджується, забезпечується методами історизму та компаративізму.

Відображення та конкретизація методів безпосереднього об'єкту дослідження здійснюється через формування методології дослідження ієрархічності відносин, що виникають у процесі реалізації інвестиційної політики іноземного інвестування держави. У цьому аспекті на перший план виходять такі методи дослідження, як системність та методи юридичного моделювання.

Ключові слова: методологія дослідження, методологія юридичного дослідження, методологічний інструментарій, іноземне інвестування, державна політика іноземного інвестування.

The research deals with the methodological foundations of studying the administrative and legal basis used to formulate and fulfill the state policy of foreign investment. Based on the analysis of available research literature, the author proves that when choosing a methodological tool both the phenomenon under research and the environment it exists in should be taken into consideration.

In the research the author comes to the conclusion that the methodological foundations of studying the administrative and legal basis used to formulate and fulfill the state policy of foreign investment is a theoretical justification for the use of relevant approaches and methods as well as a system of methods selected scientifically. It must take into account the following: a) the philosophical and mindset component of the society development; b) the political and legal foundation of the functioning of state, whose investment policy is under consideration; c) hierarchical relations and peculiar features of the environment, in which the investment policy exists.

The philosophical and mindset component of the society development includes a whole toolbox of philosophical and mindset investigation methods used for scientific research. These include the following: 1) philosophical principles such as the principle of interconnection, development, integrity, systemacity,

determinism, principal cognizability of the world, etc.; 2) dialectical and logical laws and categories that havegnoseological and methodological functions; 3) general scientific principles including the principles of objectivity, relevance of scientific conclusions, obligatory nature of deduction, world outlook, etc.; 4) general scientific methods including analytical, historical, comparative, structural, etc.

The political and legal foundation of the functioning of state, whose investment policy is under consideration, is ensured by historical and comparative methods.

Representation and concrete definition of the method for an exact object of research is carried out with the help of the methods that study hierarchical relations emerging in the process of the investment policy being executed by the state. In this context such methods as systemacity and juridical modelling move to the forefront.

Key words: *methodology of research, methodology of juridical research, methodological toolbox, foreign investment, the state policy of foreign investment.*

Постановка проблеми. Сучасний розвиток нашої цивілізації характеризується максимальною економічною відкритістю, мінливістю та мало прогнозованістю. Ураховуючи це, ефективна розбудова України як незалежної та економічно-могутньої держави залежить від вирішення цілого ряду управлінських, організаційних і правових проблем, однією з яких є створення нової, дієвої моделі державної політики іноземного інвестування, оскільки поступовий еволюційний розвиток української економіки вимагає залучення якнайбільшого обсягу іноземних інвестицій. Вони є необхідними для створення ефективної системи кредитування малого й середнього бізнесу, розвитку високотехнологічного виробництва конкурентоздатних товарів та створення нових робочих місць.

У свою чергу, розроблення та впровадження ефективної державної політики залучення іноземних інвестицій вимагає ґрунтового теоретичного осмислення цієї діяльності, розробки відповідних правових засад іноземного інвестування та, враховуючи надзвичайну чутливість в економічному плані цього процесу, створення та випробування на обмежених територіях науково-обґрунтованих моделей, що будуть прийнятними для України.

Сьогодні для вироблення ефективної державної політики іноземного інвестування є надзвичайно актуальним питання з'ясування суті та змісту державної політики іноземного інвестування. Для цього має бути застосована відповідна методологія дослідження, яка забезпечить об'єктивний та науково-обґрунтований результат.

Ураховуючи зазначене, **метою нашої роботи** є виявлення методологічних основ дослідження адміністративно-правових засад формування та реалізації державної інвестиційної політики іноземного інвестування в Україні.

Аналіз публікацій. Виявлення та характеристика методологічних основ дослідження адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики іноземного інвестування є досить складним завданням, оскільки в рамках цієї мети переплітаються три основних складових частини дослідження,

а саме: теоретико-методологічні засади дослідження різних правових явищ, правове регулювання певних видів економічної активності суб'єктів господарювання, адміністративно-правове регулювання іноземного інвестування. У рамках цих трьох напрямків зазначимо основні наукові роботи, які стали теоретичною основою нашої розвідки.

Як свідчить аналіз фахової наукової літератури, дослідженням теоретико-методологічних засад різних правових явищ займалось досить велика кількість вчених-юристів. Разом із тим, із нашої точки зору, найбільш суттєвими роботами, що значно вплинули на методологію юридичних досліджень взагалі та методологію дослідження державно-правових явищ зокрема і які стали фундаментом сучасних робіт із методології юридичних досліджень, є роботи таких радянських вчених, як А.М. Васильєв [1], Д.А. Керімов [2; 3], Р. Лукич [4] та В.М. Сирих [5; 6]. У роботах цих вчених були досліджені сутність, структура та рівні методологічного знання взагалі та юридичного зокрема. Серед робіт іноземних авторів, які також зробили свій вклад у методологію дослідження державно-правових явищ, є роботи Рональда Дворкіна [7], Лона Фуллера [8], Г.Л.А. Харта [9]. Серед сучасних вітчизняних робіт варто згадати роботи М. Кельмана [10], М.В. Костицького [11], Н.В. Кушакова-Костицької [12], Р.М. Шевчука [13].

Дослідженням адміністративно-правових засад різних видів господарської діяльності займалась досить велика кількість вчених, серед яких значний вплив на розвиток вітчизняної юридичної науки справили роботи таких дослідників, як В.Б. Авер'янов, М.Ю. Віхляєв, С.М. Гусаров, А.В. Замрига, Р.А. Калюжний, Т.О. Коломоєць, О.В. Кузьменко, Д.М. Лук'янець, О.П. Рябченко, О.І. Харитонова та інші. У роботах цих дослідників були розкриті механізми та особливості державного управління та регулювання економічними процесами, а також роль держави та уповноважених нею органів в цих процесах.

Серед останніх досліджень сфери іноземного інвестування варто згадати роботи таких дослідників, як Г.В. Блакита [14], В.С. Князєв [15], А.В. Мерзляк [16], Ю.О. Світлична [17], О.В. Орлов [18], О.В. Рибій [19] та інші. Значний

внесок в розробку питання іноземного інвестування внесли такі вчені-економісти як Т.В. Панчишин [20], А.С. Слепушкіна [21], В.В. Степаненко [22], О.О. Сухий [23], В.В. Чернобаєв [24] та інші.

Методологічною основою нашої розвідки є комплексне поєднання філософських (законів діалектики та метафізики), загальнонаукових (прийомів логічного методу, системного та структурно-функціонального методів) та спеціально-юридичних методів дослідження, принципів об'єктивності та історизму.

Виклад основного матеріалу. З'ясування методологічних основ дослідження адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики іноземного інвестування вимагає визначитись із двома основними категоріями, які є важливими для об'єктивності дослідження, а саме з категорією «державна політика іноземного інвестування» та «методологія наукового дослідження».

Логіко-лінгвістичне тлумачення терміна «державна політика іноземного інвестування» дає можливість стверджувати, що він складається з двох структурно важливих частин, розуміння яких впливає на усвідомлення змісту та суті категорії «державна політика іноземного інвестування». Такими частинами є політика та державна політика іноземного інвестування.

Політика як явище і як категорія в основному досліджується такою наукою, як політологія, представники якої констатують факт її складності. У своїй переважній більшості під політикою розуміють цілеспрямовану діяльність, пов'язану з ухваленням відповідальних рішень у галузі взаємовідносин між різними суспільними групами, державами й народами, пов'язану з боротьбою за здобуття або утримання державної влади як знаряддя регулювання і формування цих стосунків [25, с. 494]. При цьому політика є управлінською діяльністю стратегічного рівня щодо внутрішніх та зовнішніх правових стосунків і взаємодій.

Термін «державна політика іноземного інвестування» також привертає до себе увагу дослідників. Проте до сьогодні в науковій літературі немає одностайного його сприйняття. Узагальнюючи підходи в цьому питанні, ми схильні підтримати О. Шадріну, яка сприймає інвестиційну політику як складову частину економічної політики держави, що включає комплекс правових, адміністративних та економічних заходів, що провадиться з метою поширення та активізацію інвестиційних процесів, а також регулювання капіталовкладень для контролю над структурною перебудовою виробництва, його технічного та технологічного оновлення і модернізації [26, с. 111–117].

Розкриваючи зміст категорії «методологія наукового дослідження», звернемося до визначення терміна «методологія», що надається в науковій та довідковій літературі.

Філософський енциклопедичний словник методологію (від «метод» і грец. *logos* – слово, поняття, вчення) визначає як систему принципів і способів організації та побудови теоретичної й практичної діяльності, а також як вчення про цю систему [27, с. 359].

Також у літературі присутні широке та вузьке сприйняття цієї категорії. Так, у широкому розумінні методологія – це теорія людської діяльності, «це діяльність пізнання, мислення або, якщо говорити точніше, вся діяльність людства, включаючи сюди не лише власне пізнання, але й виробництво. В цьому аспекті методологія «...» є теорія людської діяльності» [28, с. 6]. Вузьке ж розуміння методології виходить з того, що це сукупність методів, прийомів, процедур наукового дослідження.

Таким чином, ураховуючи зазначене, варто погодись зі думкою Р. Шевчука, що термін «методологія» має два значення, а саме як: 1) система певних принципів і способів, які застосовуються для організації та побудови певної діяльності (у науці, політиці, мистецтві тощо); 2) вчення про цю систему, теорія методу [13, с. 33]. Ураховуючи це, можемо констатувати, що структурно методологія наукового пізнання взагалі, та методологія дослідження адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики іноземного інвестування зокрема містить два змістовно відмінні елементи: онтологічний, що становить систему засобів відшукування та систематизації нових знань; гносеологічний, тобто вчення про цю систему.

Ураховуючи вищевикладене, в аспекті нашого дослідження підкреслимо важливі для нашого дослідження аспекти розкритих понять і категорій.

Державна політика іноземного інвестування являє собою діяльність держави в особі уповноважених нею органів з метою поширення та активізації іноземного інвестування, а методологія – це сукупність методів, прийомів, процедур наукового дослідження. Ураховуючи це, для отримання об'єктивних та науково-обґрунтованих результатів, методологія дослідження адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики іноземного інвестування має включати в себе сукупність методів, прийомів, процедур наукового дослідження, що сприяють усвідомленню суті та змісту як явищ, пов'язаних з діяльністю держави, так і явищ і процесів, які є складовою частиною економічної діяльності, одним із видів яких є іноземне інвестування. У рамках нашого дослідження методологією буде теоретичне обґрунтування доцільності застосування відповідних підходів і способів, які використовуються для проведення теоретико-юридичного дослідження державної політики іноземного інвестування, а також дібрана на науковій основі для зазначеної мети система прийомів і способів, тобто відповідних методів.

Із нашої точки зору, методологія дослідження адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики іноземного інвестування має враховувати: а) філософську і світоглядну складову частину розвитку суспільства; б) політико-правову основу функціонування держави, державна політика іноземного інвестування якої досліджується; в) ієрархічність відносин та особливості середовища існування державної інвестиційної політики та державної політики іноземного інвестування.

Характеризуючи філософську та світоглядну складову частину методології дослідження адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики іноземного інвестування, варто зазначити, що вона включає в себе весь набір філософсько-світоглядних методів дослідження і пізнання, які використовуються в наукових дослідженнях. У цьому аспекті вона має включати такі структурні частини. Як: 1) філософські принципи, до яких належать принципи взаємозв'язку, розвитку, цілісності, системності, детермінізму, принципової пізнаності світу тощо; 2) закони й категорії діалектики та логіки, які виконують гносеологічну та методологічну функції; 3) загальнонаукові принципи, до яких належать принципи об'єктивності, обґрунтованості наукових висновків, обов'язковості доведень розуму, міровизначеності тощо; 4) загальнонаукові методи, серед яких аналітичний, історичний, порівняльний, структурний та ін.

Окреслюючи політико-правову основу функціонування держави, політика іноземного інвестування якої досліджується, слід звернути увагу на те, що об'єктивність та обґрунтованість отриманих результатів забезпечується методами історизму та компаративізму. Використовуючи історичний метод в дослідженні державної політики іноземного інвестування, науковець має можливість виявити всі етапи становлення і розвитку досліджуваного явища та проілюструвати їх історичними прикладами, які існували в минулому. Як наслідок можуть бути виявлені певні закономірності розвитку, виявлені тенденції та вироблені рекомендації щодо можливих варіантів поведінки уповноважених державою органів в разі настання тих чи інших явищ чи процесів. Використання компаративістського методу в дослідженні державної політики іноземного інвестування дає можливість дослідити позитивні та негативні аспекти реалізації політики іноземного інвестування в інших державах. Враховуючи, що інвестиційна діяльність є надзвичайно важливою для держави та чутливою до різних економічних чинників, використання компаративістського методу буде сприяти можливості побудови теоретичної моделі формування та реалізації державної політики іноземного інвестування й аналізу її ефективності без впровадження її в реальне життя. Аналіз практики впровадження в інших держа-

вах є неоціненним джерелом не лише перевірки ефективності тих чи інших управлінських рішень, а й можливості більш раціонально використовувати державні ресурси.

Відображення та конкретизація методів безпосереднього об'єкта дослідження здійснюється через формування методології дослідження ієрархічності відносин, що виникають у процесі реалізації державної політики іноземного інвестування. У цьому аспекті на перший план виходять методи системності та юридичного моделювання.

Використання системного методу дослідження передбачає використання теорії систем та заснованого на ній системно-структурного методу. Відповідно до теорії систем є два типи системної побудови явищ та процесів: органічні та сумативні. До органічних відносяться такі цілісні утворення, які володіють властивостями інтегративності, тобто сукупністю властивостей, яких немає у складових системи. Сумативні системи являють собою механічне об'єднання, в якому ціле лише кількісно відрізняється від складових частин. Спираючись на це, в рамках використання системного методу ми можемо стверджувати, що дослідження адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики іноземного інвестування має спиратись на усвідомлення того, що державна політика іноземного інвестування є невід'ємною складовою частиною економічної політики держави. Її реалізація значно покращує формування ефективної економіки в державі та збільшує її можливості у фінансовому плані. У цьому аспекті при виборі методологічного інструментарію дослідник має виходити з того, що об'єкт його дослідження, тобто державна політика іноземного інвестування, є органічною системою і предметом дослідження є структурні зв'язки, що притаманні цій системі. Це є важливим для отримання об'єктивних наукових результатів, оскільки органічна система не просто сприймає свої компоненти як такі, а змінює під власну природу, наділяючи їх при цьому новими ознаками і властивостями.

Також системний підхід у дослідженні адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики іноземного інвестування має застосовуватись диференційовано з урахуванням особливостей структурної побудови органічно цілісних явищ і процесів. У правовій науці виділяють три типи структурних зв'язків: синтетичні, ієрархічні (вертикальні) та зовнішні (функціональні).

Синтетичний тип структурного зв'язку характеризується тим, що органічно цілісне явище складається з: а) визначеної кількості елементів; б) кожен елемент системи володіє специфічними, не властивими іншим елементам ознаками; в) сукупність специфічних ознак, що властиві елементам, утворюють склад і зміст

системи. У нашому випадку прикладом синтетичного типу зв'язку є правовідношення з участю іноземного інвестора, що виникає під час реалізації державної політики іноземного інвестування. Дослідження цього типу зв'язку дасть можливість досліднику усвідомити змістовну суть явищ та процесів, які виникають під час реалізації державної політики іноземного інвестування.

Ієрархічний (вертикальний) тип зв'язку притаманний, наприклад, системі уповноважених державною органів у сфері іноземного інвестування. Для них є характерним те, що всі їх елементи мають: а) загальну ознаку (органи влади); б) вони є чітко ранжовані відносно один одного; в) у своїй сукупності створюють якісно нове явище.

Також у дослідженні адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики іноземного інвестування варто враховувати, що далеко не будь-який зв'язок між компонентами системи є структурним і може тягти за собою виникнення якісно нових правових явищ. Між правовими явищами існує багато інших стійких видів зв'язків. До таких можна віднести: зв'язок між змістом і формою явища, причини і наслідки та інші. Стійкі зв'язки правових явищ, що не тягнуть за собою утворення якісно нового правового явища, називаються зовнішніми (функціональними) зв'язками.

Ураховуючи зазначене щодо особливостей системних зв'язків, використання системного підходу в дослідженні адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики іноземного інвестування має орієнтуватись на розкриття особливостей всього багатоманіття структурних і функціональних зв'язків. Як результат дослідник отримає об'єктивне знання про характер і направленість досліджуваного явища, в нашому випадку – державну політику іноземного інвестування.

Ураховуючи те, що практична реалізація державної політики іноземного інвестування є досить складним процесом із великою кількістю структурних частин та значними економічними наслідками для її економіки, найбільш ефективним та безболісним способом обґрунтування необхідності зміни того чи іншого елементу є використання методу моделювання, за допомогою якого здійснюється побудова абстрактної моделі державної політики іноземного інвестування. У праві метод моделювання визначається як мисленнєве створення моделей державно-правових явищ і маніпуляція ними в певних умовах, спрямовані на пошуки оптимальних варіантів вирішення конкретних проблем [29, с. 97]. Результатом використання методу моделювання є отримання правової моделі. У літературі під правовою моделлю розуміється створена в результаті абстракції, ідеалізації чи спостереження форма відобра-

ження правової дійсності, яка перебуває у відношенні відповідності з досліджуваним об'єктом, служить засобом вираження внутрішньої структури складного правового явища, та яка несе інформацію про об'єкт чи виконує спеціальну описову (демонстраційну) задачу [30, с. 211]. Правова модель у процесі пізнання допомагає отримати нову інформацію про можливі варіанти трансформації самого досліджуваного явища, в нашому випадку – державної політики іноземного інвестування.

Таким чином, підводячи підсумок вищевикладеному, можна зробити такі **висновки**. Методологією дослідження адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики іноземного інвестування є теоретичне обґрунтування доцільності застосування відповідних підходів і способів, які використовуються для проведення теоретико-юридичного дослідження державної політики іноземного інвестування, а також дібрана на науковій основі для зазначеної мети система прийомів і способів, тобто відповідних методів.

Вона має враховувати: а) філософську і світоглядну складову частину розвитку суспільства; б) політико-правову основу функціонування держави, державна політика іноземного інвестування якої досліджується; в) ієрархічність відносин та особливості середовища існування державної політики іноземного інвестування.

Філософська і світоглядна складові частини розвитку суспільства включають у себе весь набір філософсько-світоглядних методів дослідження і пізнання, які використовуються в наукових дослідженнях. Вона включає такі структурні частини: 1) філософські принципи, до яких належать принципи взаємозв'язку, розвитку, цілісності, системності, детермінізму, принципової пізнаваності світу тощо; 2) закони й категорії діалектики та логіки, які виконують гносеологічну та методологічну функції; 3) загальнонаукові принципи, до яких належать принципи об'єктивності, обґрунтованості наукових висновків, обов'язковості доведень розуму, міровизначеності тощо; 4) загальнонаукові методи, серед яких аналітичний, історичний, порівняльний, структурний та ін.

Політико-правова основа функціонування держави, політика іноземного інвестування якої досліджується забезпечується методами історизму та компаративізму.

Відображення та конкретизація методів безпосереднього об'єкта дослідження здійснюється через формування методології дослідження ієрархічності відносин, що виникають у процесі реалізації державної політики іноземного інвестування. у цьому аспекті на перший план виходять такі методи дослідження, як системність та методи юридичного моделювання.

Використання зазначених методів у дослідженні адміністративно-правових засад форму-

вання та реалізації державної політики іноземного інвестування в Україні дасть можливість не лише отримати об'єктивні та науково-обґрунтовані результати, а й значно підвищать дослідницький потенціал виконаної роботи.

Також отримані висновки можуть бути покладені в основу формування методологічних основ дослідження соціально-правових явищ та інститутів, що виникають у процесі реалізації державної політики іноземного інвестування.

Список використаних джерел:

1. Васильев А.М. Правовые категории. Методологические аспекты разработки системы категорий теории права. Москва : Юридическая литература, 1976. 264 с.
2. Керимов Д.А. Философские основания политико-правовых исследований. Москва : Мысль, 1986. 332 с.
3. Керимов Д.А. Методология права: предмет, функции, проблемы философии права. Москва : Изд-во СГУ, 2008. 521 с.
4. Лукич Р. Методология права. Москва : Прогрес, 1981. 302 с.
5. Сырых В.М. Логические основания общей теории права. В 3 т. Москва : Юстицинформ, 2004. 528 с.
6. Сырых В.М. История и методология юридической науки. Москва : Норма, 2012. 464 с.
7. Дворкин Р. Империя права. Москва : Из-во Института Гайдара, 2020. 592 с. (перше видання 1986 р.)
8. Фуллер Лон. Мораль права. Москва : ИРИСЭН, 2016. 308 с. (перше видання в 1964 р.).
9. Харт Г.Л.А. Философия и язык права. Москва : Канон, 2017. 384 с.
10. Кельман М. Методология сучасного правознавства: становлення та основні напрями розвитку. *Психологія і суспільство*. 2015. № 4. С. 33–46.
11. Костицький М.В. Нормативізм як методологія юриспруденції. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2014. № 4. С. 17–29.
12. Кушакова-Костицька Н.В. Методологічні проблеми сучасних правових досліджень: об'єктивна необхідність чи суб'єктивна формальність. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2013. № 1-2. С. 23–31.
13. Шевчук Р.М. Методологія наукового пізнання: від явища до сутності. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2016. № 1(11). С. 31–45.
14. Блакита Г.В. Фінансова стратегія торговельних підприємств: методологічні та прикладні аспекти : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 244 с.
15. Князев В.С. Адміністративно-правові засади формування та реалізації інвестиційних відносин в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» ; Міжнародний університет бізнесу і права. Херсон, 2011. 19 с.
16. Мерзляк А.В. Державне управління іноземними інвестиціями: регіональний аспект : автореф. дис. д-ра наук з держ. управління : 25.00.02 «механізми державного управління» ; Нац. акад. держ. упр. При Президентові України. Київ, 2003. 36 с.
17. Світлична Ю.О. Адміністративно-правові засади державного регулювання іноземного інвестування в Україні: теорія і практика : монографія. Харків : Золота миля, 2017. 374 с.
18. Орлов О.В. Інноваційні процеси в державному управлінні : монографія. Харків : Магістр, 2012. 248 с.
19. Рибій О.В. Міжнародно-правове регулювання інвестиційної діяльності: теорія та практика : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.11 «Міжнародне право» ; Київський національний ун-т імені Тараса Шевченка. Київ, 2008. 17 с.
20. Панчишин Т.В. Інвестиційна діяльність в умовах ринкової трансформації економіки України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.01.01 «економічна теорія» ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2006. 20 с.
21. Слепушкіна А.С. Державне регулювання інвестиційної взаємодії економічних суб'єктів України і міжнародних інвестиційних інститутів : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.02.03 «організація управління, планування і регулювання економікою» ; НАН України. Ін-т екон. прогнозування. Київ, 2000. 19 с.
22. Степаненко С.В. Інвестиційні ресурси та їх використання в трансформаційній економіці : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.01.01 «економічна теорія» ; Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. Харків, 2001. 17 с.
23. Сухий О.О. Іноземне інвестування в умовах ринкової трансформації економіки України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.01.01 «Економічна теорія» ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2004. 20 с.
24. Чорнобаєв В.В. Інноваційно-інвестиційна діяльність та її регулювання в економіці України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01 «Економічна теорія та історія економічної думки» ; Нац. гірн. ун-т. Дніпро, 2008. 19 с.
25. Філософський енциклопедичний словник / В.І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. 742 с.
26. Шевердіна О.В. Інвестиційна політика України як об'єкт державної економічної політики. *Публічне управління: теорія та практика*. 2012. № 4(12). С. 111–117.
27. Философский энциклопедический словарь / редкол. : С.С. Аверинцев, Э.А. Араб-Оглы, Л.Ф. Ильичев и др. 2-е изд. Москва : Сов. энцикл., 1989. 815 с.
28. Щедровицкий Г.П. Проблемы методологии системного исследования. Москва, 1964. 48 с.
29. История и методология юридической науки : учебное пособие / А.А. Федорченко, М.Б. Аверин, П.В. Никишин; РПА. Москва : РПА, 2014. 176 с.
30. Шигун М.М. Моделювання як метод наукових досліджень та інші методи пізнання дійсності. *Міжнародний збірник наукових праць*. Випуск 3(9). С. 203–214.